

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

7 maiu st. v.

19 maiu st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 19.

A N U L XXV.

1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Nu mai stau s'ascult amorul.

Nu mai stau s'ascult amorul,
Lui auzul nu-mi mai plec;
Ca trecut îi viitorul
Și ca fulger te e trec!

Din stejarul vecinicieii
Suntem foi picate jos
Și 'n potriua vijeliei,
Ne luptăm fără de folos.

Ne supunem la virtėjuri,
Tot ca blândilor zefiri;
Ce-s ađi tainice privilejuri,
Măne-s triste amăgiri.

O iluzii! știu că 'n clipă
Ca și cêra ve topiți
Și p'a timpului aripă,
Lănțuite voi periți.

Al meu suflet dar rămâne
Tot strein și tot pustiu;
Să mai cercetez pe măne,
Când pe astăzi eu îl știu?

La ce dar s'ascult amorul
Și auzul să-mi mai plec,
Când la fel e viitorul
Și ca fulger toate trec!

Smara.

În sneuriș.

(Novelă)

Da nu mergi măne la sneură, tu Ilenuțo, n'auđi tu?
— N'aud, — ăice ea dând la holubi de
măncare.

— Și de ce n'auđi, — întrebă Pănel ți-
nând capu 'n suman și stând de-o parte su-
pêrat.

El eră din satul Ilenuței, locuia inse cam de-
parte, dară nu strică nimică: ar fi venit de peste
noțe mări și noue țeri pentru dênsa.

— Apoi dă, știu eu, ia me uit la holubașu cel
alb, — ăice ea arătând cu mâna-i bolnav.

Ea se plécă, îl ia în mâna ei fragedă, îl ciocio-
leșce, îi 'ndesă capu 'n apă: »Bé apă, bé, . . . sâracu
holubaș! sâracu! mi-i milă de dênsul.«

Pănel sta încă tot de-o parte, sta și privia la
dênsa: el eră tăcut.

— Se vede că-i bolnav, — grăi el într'un târ-
đu, — el gogeșce ca și mine.

— Și tu ești bolnav!? — întrebă ea turnând
apă 'n trócă — și ce-ți lipseșce?

— I-s bolnav de inimă, — răspunde el zimbînd,
— mi-ai rânit-o.

— Eu! — ăice ea plină de mirare, — eu nu
ț-am făcut nimică.

O parte din holubi sburară. Ei sburară pe niște
salcâmi tineri. Salcâmi erau dela casă mai la vale.

— Așă sboră gândul meu la tine ăi și nopte,
— ăise el induioșat.

Ilenuța eră nepăsătoare. Se uită cum sorb ho-
lubii apă. Ea nu se purtă cu gândul măritatului, ba
nici nu-i plesniă prin cap, de aceea nici nu băgă în
sêmă cuvintele lui Pănel, cu toate că el eră frumos
de minune.

Ea n'avea decât numai tată, bêtân ca lumea,
cu o barbă lungă până la brău și c'un bêt în mână.
Fruntea lui eră creță și pe cap avea puțin pêr. Eșiă
numai când și când din casă la sôre, se aședă pe
prispă și sta gânditor aruncând din când în când
câte-o privire spre pădurea brađilor. Pădurea brađilor
nu eră departe. Eră întinsă pe-un deal mare și lat
ș-ajungea până 'n pèriul, ce curgea pe lângă salcâmi
de 'naintea căsii lui.

Pănel se cam feriă de Nichifor, — așă eră nu-
mele lui, — el eră rușinos și astfel venia numai rar
când și când la dênsul. Eră decă se 'ntemplă el câte-
odată pe-acolo, avea ce-ascultă la povești de tot felul.
Moș Nichifor șciea destule.

— Me duc, Ilenuțo! me duc acasă, — grăi Pă-
nel plin de neastêmpêr, — eu vêd, că tu numai in-
tre holubi stai, par că ești crescută între dênșii.

— Da, da, — ăise ea în nepăsarea ei, — și tatei
îi place, să veđi tu, numai să iêsă afară, cu droia
alergăm la dênsul, pare că-i tata holubilor.

Ea nu-și luă ochii dela cel bolnav.

— Holubașule! — strigă ea cu îngrijiare, ca și când
ar pierde o avuție întregă.

Holubașul se 'nvêrtia pe lângă picioarele ei legă-
nându-se incolo și 'ncoa, apoi își rădică capul în sus
și se uită la dênsa.

— Holubașule! dragă holubașule! — ăise ea
plecându-se spre dênsul și neteđindu-l . . . Cât îi de
slab sâracul!

Păunel o privi cătăva vreme gânditor.

— Me duc, — duse el plecând.

El eră măhnit, căci dă ea nu-l pricepea, eră dorul, ce-l cuprinse, eră mare, dorul după dânsa. El eră ca flôrea pălită de ger.

Nichifor se arătă in uşă. Vr'o câteva raze de sôre strecurându-se printre crengile copacilor, îi băteau tocmai în faţă, el ţinea mâna în prējma ochilor, opriă razele tremurătore: »Da unde-i Păunel, nu-i! eu l'am zărit prin ferestuiică?»

— S'o dus, tată! nu-i, — grăi lîenuţa.

— Vină lângă mine, — grăi moş Nichifor şedînd pe prispă, — vină şi-i sedé.

El eră răzemat în botă.

lîenuţa se pune lângă dânsul: »Ecă tată! că-s aici.«

Pêrul ei eră lung până din jos de brău şi negru ca nôptea, genele ei de-asemena negre şi tufose, de sub ele priviau doi ochi plini de foc şi pëtrundători.

El o neteşeşte: »Ce përlung ai! aşă avea şi maică-ta.«

— Da, tată! da, dta mi-ai spus odată, ba nu odată, ci de multe ori, că şi fata pădurii are përlung, lung până 'n pământ: aşă am şi eu.

— Da, dară fata pădurii remăe acolo unde-i, nu pré dă pace la ômeni, mai ales întêlnind câte-un om singuratic în pădure; dară tu nu faci la nime nimică reu nici cât îi negru sub unghie, nici chiar la păserele, căci până şi ele ciripesc pe lângă tine, până ce apucă câte-un grăunte, — da Păunel! el te-ar băgă în sîn de drag ce te are: eu-l cunosc de pe faţă.

El pune mâna pe umêrul ei: »Tu eşti bună şi de trebă şi de omul bun nu fuge nime.«

Ea ş-o fost răzemat picîorele în bota lui: »Aşă-i tată! că-i veche bota ca şi dta, — duse ea rădicând ochii la el.

— Da, — duse el zimbînd, — eră un carpën în cornu căsîi şi din el l'am făcut.

Urmase tăcere adâncă. El tăcea, căci se osteniă în vorbă. Ascultă ciripitul paserilor.

— Tată! tată! uită-te norii: ei se urcă pe cer, ce vîntôsă! — i dă lîenuţa.

— Nu strică nimică, — respunde el — paserile sbôră sus în aer, ele nu se ascund: n'are să plôie.

— N'are să plôie!? . . . da, da, n'are să plôie, — adauge ea, — gaiţa se 'naltă fără strigăt până 'n naltul cerului. êr colo 'n fund, veđi colo tată! unde pare a fi capêtul lumii, se 'nseninază tot mai mult.

El i sărută fruntea: »Du-te şi fă mîncare, sôrele-i pe la prînd, ş-apoi tu şcii dôră, că omu mînăncă cât trăeşte.«

Ea se duce. El se uită după dânsa: »Bieta copilă, ca mîne remăne singură, eu-s ca frunđa uscată: ea pică şi nu-i.«

Trecuse mai multe đile. Păunel încă nu se arătase pela lîenuţa. El se prăpădiă, se uscă după dânsa şi suspinele nu mai încetau: îi sfăşiau înima. Şi dec' ar fi fost macar pus ceva la cale, eră cum eră, dar aşă erau tôte baltă: uşor putea să mērgă altul să facă logodnă. La gândul acesta tremură şi fiori reci treceau prin trupul lui. Umblă şovăind singur la sneură, credea ca 'ntêlni-o. Ar fi dorit să-i arete, cătă iubire nutreşte el în sufletul seu pentru dânsa, iubire fără margini şi că suferinţa îl apēsă mereu, inse degēba ea nu eră ca 'n palmă. Că nu eră, acēsta eră o cimilitură pentru dânsul.

— Nu vine lîenuţa, — şopti el supêrat, — nu şciú ce-i pe-acolo, pôte-i bolnavă: bóla vine adeseori în pripă şi când caţi eşti bolnav, hă! şi eu nu şciú nimică, oi merge să ved.

În sneuriş erau o mulţime de fete, erau pe sub

tufe, câte una şi câte doue trei, eră printre dênsele erau ici colea şi câte-un fecior nalt ca bradul cu struţuri de sneură în pălărie.

— Eu am mîncat atăta sneură, de me dóre capul, — duse una.

— Şi eu încă, — adauge alta, — aşă-s de hrănită de dânsa, că-mi vine să nu culeg altu.

Păunel! el nu eră departe, auđiă tôte, inse nu se amestică în vorbă, tăcea şi culegea trecēnd dela o tufă la alta. În sfêrşit dete să sară peste-un copac rēsturnat de suflarea vîntului, eră numai decăt să pice.

— Da ce-i mēi Păunel! ce-o dat peste tine, — grăi Marandica, o fată mai istetă între ele, — te-a fi vrăjit lîenuţa, da, da, ia sēma, că te-i sgăriă prin pădure gândind la dânsa.

La auđul acestui nume remase el cătva timp turburat, apoi își rădică capul în sus şi privi spêriat impregiur, ca să vedă, decă nu-l va fi zărit lîenuţa. Inse înzădar. Nu eră. El jupeşte un copăcel. Face coşciug din cōgiă. Pune smeură în'untru. Vra să-l umple. »L'oi duce lîenuţei,« — grăi el, — pôte, dă . . . cine şcie, s'a mai muia şi ea, n'a fi tot aşă de vîntôsă.

— Tu Mărióră, tu, da ce-i cu lîenuţa, de ce nu vine?

— I bolnav el, — duse ea.

Mărióra eră inrudită cu dânsul. Ea eră ceva cam tăcută, inse cu incredere, spunea tot ce şciea, şi şciea multe, şciea despre chinul lui Păunel din fir în përlung şi cu tôte aceste nu-i putea ajutá. Dară şi de lîenuţa nu locuia departe, a treia casă, şciea prin urmare cum stau trebile şi pe la dânsa.

— Ajutá-mi să umplu coşciugu, — duse el, — m'aş duce mai degrabă acasă.

Voiá să fie gata să pornescă: gândurile pôte l'ar mai părăsi, nu l'ar frămăntá atăta.

Ea-i ajutá: »Na fragi, pune lîenuţei: ele-s dulci de mîncat.«

Ei se grăbiau cu culesul.

— Êtă că-i plin, — duse el — amu hai acasă tu Mărióră! tună, pôte-a plôie.

— Da; şi ţinţarii muşcă de curgē sânge, — grăi ea, — muşcă a plôie, hai să mergem.

Pornesc. Drumu prin pădure eră cam lung. El cărniă în tôte părţile. Mărióra ţinea firul vorbeii. Păunel eră perdut în privirea sa şi numai din când în când da câte-un respuns scurt. Vorba se atingea de lucruri dimpregiurimea lor. Vorbiau când despre o tufă, când despre alta, apoi despre o pasere, ce sburá pribegă dintr'un copac în altul — ce părea a-ş da tótă silinţa, spre a-l face pe Păunel să mai uite din cele dureri ce-i măhniău sufletul.

(Incheierea va urmá.)

I. V. Paşcan.

Madrigală.

— De Petrarca. —

Na plăcut mai mult Diana iubitelui Alteore,
Când, numai din întempleră, o vęđu spēlându-şi tîmpul
În undele apei line şi cu faţa de cristal,
Cum îmi place păstoriţa,¹ îndărătnică, cu scrupul,
Ce îş puse pentru scaldă vël frumos şi pré subţire.
Ca să ţină strîns intr'una, përu-i mândru peste fire
O vęđui şi de atuncia m'a cuprins o tremurare,
Tremur în mijlocul verei, când arşiţa e mai mare.

Ioan Bocanici

¹ Păstoriţa, adecă: Laura. O nume: „-“ pentru starea umilită în care a aflat-o.

Teresa Raquin.

— Dramă în patru acte de Emil Zola. —

(Înceiere.)

Teresa. (Încet lui Laurent.) Sîntem perduți, a venit o sfortare de necrețut. Pedepsa noastră se apropie (Remân la stînga, cot la cot, incremeniți.)

Michaud. (Dnei Raquin.) Ei bine! dar vîd că reîntinerești! degetele îți jîcă mazurca acum... (O tăcere, în timpul căreia dna Raquin urmîză jocul său de scenă, tintind priviri infricoșate asupra lui Laurent și Teresei.) Ei! da priviți! a reușit să-și redice mîna și și s'o puie pe mîsă!

Grivet. Ha! ha! va să dîcă alergăm în fuga mare! avem mîni ari se primblă pretotîndena...

Teresa. (Încet.) Ea re'nvie, o Dîmne! Viîța re'întră în astă statuie de piîtră.

Laurent. (Idem.) Fii curagiîsă... mînilor nu pot vorbi.

Susana. Mi se pare că atrage niște semne cu vîrfurile degetelor.

Grivet. Ea, ce face ea ôre colea pe mușama?

Michaud. Serie, vești bine. Éca, a făcut un T mare...

Teresa. (Încet.) Mînilor vorbesc, Laurent!

Grivet. Ea scrie! pe legea mea că scrie! (Dnei Raquin.) Aide, încetînd, noi vom căută să cetim... (După o tăcere.) Nu începe din nou, că n'am înțeles... (După alta tăcere.) Curios lucru, citesc: »Talgerul«... Se vede că i-i fîme.

Susana. Dar nici de cum, dle Grivet, ai și uitat să cetești! (Cetînd.) Teresa și... « Urmîză, dnă Raquin.

Laurent. (Încet.) Mîna resbunătore, mîna deja mîrtă ce ieși din sîriu, avînd atîtea guri cîte degete!... Dar ea nu va sfîrși, căci voi pironi-o acolo înainte de a scri tot ce vorbește. (Face gestul să scîtă un cuțit din buzunar.)

Teresa. (Oprîndu-l, încet.) O te rog, așteptă, tu ne prî!

Michaud. Prî bine, înțeleg... »Teresa și Laurent... « Ea v'a scris numele vîstre, scumpii mei.

Grivet. Chiar cele doue nume ale vîstre, pe onîrea mea! Curios lucru.

Michaud. »Teresa și Laurent au... « Dar ce au ei, scumpii copii!

Grivet. Ei! dar se oprește... Aide înainte! aide înainte!

Michaud. Sfîrșește fraza, încă o lecă de sfortare... (Dna Raquin privește lung pe Teresa și Laurent, apoi întorce încet capul.) Ne privește pe toți. Da, voim toți să-ți cunoșcem dorința. (Dna Raquin remîne un moment nemișcată, bucurîndu-se de frica celor doi ucigași; apoi lasă să-i cadă mîna.) A! ț-a cădî mîna!

Susana. (Atingînd mîna.) S'a lipit ér de genuchi ca o mîna de piîtră. (Tustrei fac grupă în dosul jîlțului și vorbesc aprîns.)

Teresa. (Încet.) Mi s'a părut că vîd pedepsa... Mîna tace, sîntem dar scăpați, nu-i așă?

Laurent. (Idem.) Ia sîma să nu picî, sprijîne te de umîrul meu... Me innădușiam...

Grivet. (Urmînd convîrbirea cu voce tare.) Întî pare reu că n'a sfîrșit vorba.

Michaud. Da, cetiam fîrte limpede. Cî voia ôre să dîcă?

Susana. Negreșit că e prî fericită, că Teresa și bărbatul ei o îngrișec prî bine.

Michaud. Micuța asta are mai mult duh decît noi. »Teresa și Laurent au... o inimă ângerîsă... Teresa și Laurent au... binecuvîntarea mea... Chiar asta trebuie să fie vorba întregă. Nu-i așă, dnă

Raquin, le mulțamești din inimă acestor neprețuîți copii! (Teresei și lui Laurent.) Sînteți doi ômeni prî cum se cade și vi se cade o frumîsă resplătire fie pe lumea acîsta, fie pe cealaltă.

Laurent. Și dta n'ai face decît tot ca noi.

Grivet. Dar și sînt destul de bine resplătîți! Nu șcii că toți vecinii nu-i numesc decît cele doue turturele!?

Michaud. Dîr noi i-am căsnicit!... Aide, dle Grivet. La urma urmei trebuie să lăsăm pe ômeni să sedă la mîsă... (Reîntorcîndu-se la dna Raquin.) Ai încă răbdare, scumpă prietenă. În curînd vor renvia tîte aceste degetele și cu ele împreună și picio-rușele. E un semn fîrte bun mișcarea ce ai făcut-o mai adîniorea; în curînd te vei tîmădui cu totul... La revedere.

Susana. (Teresei.) Pe mîni, dragă Teresă!

Grivet. (Dnei Raquin.) Așă! spuneam eu bine, că noi ne înțelegem de minune!... Ai curaj; o să reîncepem partidele nîstre de joi, și vom bate pe dl Michaud, noi amîndoi; da îl vom bate să-i mîrgă colbul... (Plecînd, Teresei și lui Laurent.) La revedere, turturelelor... Sînteți tocmai doue turturele. (Pe cînd Michaud, Susana și Grivet se duc pe scară, Teresa iese un moment prin fund și reîntre cu un castrou.)

Scena VI.

Teresa, Laurent, dna Raquin.

(În timpul acestei scene, fața dnei Raquin reflectăză simțurile sufletului sui: ciuda, grîza, bucuria crudă, resbunarea neînduoșată. Urmîză neconținut cu ochii sui ardîtori pe ucigașii n tîte certurile și spaimete lor.)

Laurent. Cî pe ce eră să ne denunțe!

Teresa. Taci acum, ei lasă te pune... (Se uită supă pentru ea și Laurent.)

Laurent. (Puîndu-se la mîsă, în fund.) Credî că ar avé ea milă de noi, decîr puté vorbi? Michaud și Grivet surideau într'un chip cam straniu, vorbind de fericirea nîstră. Vei vedé că la urma urmei ei vor află... Grivet eră cu pîlăria pe-o ureche, nu-i așă?

Teresa. (Ducînd castronul pe cîmin.) Așă mi se pare.

Laurent. Ș-a imbumbat surtucul, și a pus o mîna în buzunar cînd a eșit. La biuroul lui, se imbumbiă tot așă cînd voia să-și deie un aer mare... și cu ce ton ne-a dîs: »La revedere turturelelor!« E îngrozîtor, dobitoacul acesta.

Teresa. (Reviînd.) Taci! nu mai mi-l virî în ochi și pe acesta; c'am destule năluciri și visuri îndrăcite...

Laurent. Mie-mi place să me pîzesc mult de ênșii aceștia ce par dobitoci... Te asigur că ei prîcep tîte...

Teresa. Nu pricep nimica... Și chiar de ne-ar denunță, asta ar fi o scăpare pentru noi; dar inzedar; ei vor urmă cu pașii și vorbele lor seci să tulbure neconținut nesuferita nîstră viîță... (Șede la rușea din stînga.) Să vorbim de altă ceva. Ce turbare te cuprînde să mai începi astfel de vorbă, cînd o vedî să-i de față?

Laurent. N'am lingură. (Teresa se duce de ia o lingură din dulap și i-o dă; apoi șede.) Nu-i dai să mînănce și ei?

Teresa. Să-mi sfîrșesc întîi supa.

Laurent. (Gustînd.) Ce dracu! dar supa asta e curată salamură... (Dă de-oparte talgerul lui.) Tot scîtăți de ale tale, șcii că nu-mi plac de loc bucatele prî sîrate.

Teresa. Laurent, te poftesc să nu-mi cauți cîrtă... (Laurent se uită la ea.) Sînt destul de doborîtă, vești tu. Chiar adîniorea spaima m'a zdrobit cu totul.

Laurent. Da, mai fă-te grozavă . . . Văd 'eu bine că me schingieșci cu tot ce-ți trece prin minte.

Teresa. Vrei ăr să ne sfădim, nu-i așa?

Laurent. Nu voi să-mi vorbești cu un asemenea ton.

Teresa. Așa! . . . (Cu glas aspru, respingând și ea talgerul ei.) Ei bine, fie pe pofta ta; nu vom mai mânca nici în iestă seră nimic; ne vom batjocori, decă-ți place mai bine, și încă la aușul și în ochii mătușei. În fiecare zi o facem să asiste la o așa frumoză petrecere.

Laurent. Nu-ți iai sēma ce faci! . . . Me impungi mereu și me jupuești de viu, și încă te bucuri mult când durerea me inebunește.

Teresa. Mi se pare că n'am ăiseu că supai salamură. Cel mai mic pretecest, cel mai mic neajuns te face să turbezi . . . Ian spune-mi curat: găsești o mare plăcere ca să te sfădești în fiecare seră, să-ți zdruncini nervii cât mai tare ca să nu poți dormi un pic peste nōpte?

Laurent. Dar tu dormi mai mult decât mine?

Teresa. A! mi-ai făcut o vieță de nesuferit! De îndată ce sōrele apune, încep a tremurā, și tu nu mai puțin. Cel pe care-l șcii tu, este vecinic colea, între noi. Ce agonie e în astā odaie!

Laurent. E vina ta.

Teresa. Vina mea! . . . E vina mea ōre decă în locul vieței imbelșugate ce o visai, nu ă-ai pregătit decăt o vieță de nesuferit, plină de spaime și desgust?

Laurent. Da, e vina ta!

Teresa. Ia lasă, că nu sūnt o dobitōcā! Cređi tu că nu te cunosc în deajuns? Ai fost veșnic un șiret, un speculant. Când ăi eram amantā, ăi plăceam mult pentru că nu te costam nici un ban. ăi că nu-i așa, decă-ăi dă mână . . . și pentru asta tocmai, veđi tu, te urēsc!

Laurent. Ian spune-mi, și acum tot eu caut cērtā?

Teresa. Te urēsc, căci tu ai ucis pe Camil!

Laurent. (Sculāndu-se și reședēnd.) Taci! (Arătānd pe dna Raquin.) Mai adiniorea ămi ăiceai să tac în fața ei; nu me sili acum să-ăi reamintesc faptele, să povestesc încă odatā tot adevērul fața cu dēnsa.

Teresa. E! las'ō să audā! las'ō să suferē! Ce? par că eu nu sufer? Adevērul e că tu ai ucis pe Camil!

Laurent. Minciuni spui! minciuni! Tu numai m'ai impins la acea crimā! tu m'ai făcut să-l arunc în riu.

Teresa. Eu, eu!

Laurent. Da, tu; nu te mai face că nu șcii, și nu me sili să te fac să mărturisești lucrurile de nevoe . . . Trebuie ca să-ăi mărturisești crima, să-ăi primești partea ta de tovarășie . . . Asta me va liniști și mângăiā.

Teresa. Dar n'am ucis eu pe Camil.

Laurent. Ba da! de o mie de ori da! Când erai pe mal, ă-am ăis incet: »Am să-l arunc în riu.« Și tu ai comsimțit, ș-a intrat în barcă. Veđi bine c'ai fost părtașā la crimā, că l'ai ucis împreună cu mine.

Teresa. Nu-i adevērat . . . Eram nebuună, nu mai șciū ce-am făcut; nici odatā n'aș fi voit să-lucid.

Laurent. Și, în mijlocul Seinei, când am făcut să se isbēscā luntrea, nu ă-am dat eu de șcire? Tu atunci te-ai inleștat de gātul meu, și pe el, pe Camil, l'ai lāsāt să se innece, ca pe un cānel!

Teresa. Nu-i drept; tu l'ai ucis!

Laurent. Și în trāsūrā, când ne-am intors, nu ai pus tu mână ta intr'ā mea? Mână ta me ardea până 'n inimā.

Teresa. Tu l'ai omorīt!

Laurent. Te prefaci că nu-ăi mai aduci aminte . . . M'ai imbētat cu desmierdările tale, aici, în odaia acēstā; m'ai făcut să te descure de bărbatul teu. Nu-

ăi plăcea el, după cum ămi spuneai, căci totdeuna ăi clāntāniau dinții în gurā de friguri, după cum spuneai . . . Acum trei ani, me gāndiam eu ōre la tōte aceste? Eram și pe-atunci un criminal? — Trāiam ca un om onest, nu făceam reu nimēruī . . . N'aș fi turtit o muscă măcar . . .

Teresa. Tu l'ai ucis!

Laurent. De doue ori m'ai prefăcut în fierā sēlbatecā. Eram prudent; eram liniștit. Și priveșce-me acum cum tremur înainte a unei umbre de un deget, ca un cel mai fricos copil. Mi-ai secat nervii ca și ăie, — mie, ce me plāngeam intōdeuna de prē mult sānge . . . Tu m'ai impins la adulter, la omor, fără nici să bag de sēmā; și astāđi încă, când ămi priveșce trecutul, remān trāsnit vedēndu-mi crima! tremurānd, vedē inșiruindu-se pe dinainte-mi jandarmii. curtea cu jurați, guilotina . . . (Se scōlā.) Haide de! și te mai aperi încă? — în fiecare nōpte din patul meu aud cum dinții ăi clāntānesc de grōzā. Șcii bine, că decă acea nālucā ar veni, te-ar gātui pe tine, cea dintēi.

Teresa. (Sculāndu-se.) Taci! . . . cā tu l'ai ucis! (Amēndoi părăsesc mēsa.)

Laurent. Vrei să ingreunezi sarcina mea, descārcāndu-te pe tine, nu-i așa? Ei! fiind că me impingi până la capēt, voi să se sfērșēscā totul . . . Me veđi că sūnt cu totul liniștit . . . (Ăși ia pālāria.) Me duc să povestesc totul comisarului de poliție.

Teresa. (Sarcastic.) Ētā o ideie minunată!

Laurent. Vom fi arestați amēndoi, ș-apoi vom vedē ce vor gāndi judecătorii de nevinovăția ta.

Teresa. (Sbucnind.) Cređi să me infricoșezi! eu sūnt mai sātulā decăt tine . . . tocmai eu voi merge la comisar, decă nu te vei duce tu.

Laurent. N'am nevoie să me 'nsoțēști, voi putē spune singur totul.

Teresa. Nu, nu; în fiecare cērtā, când nu-mai găsești motive de respuns, me ameninți cu asemenea cuvinte. Ađi voi ca ele să se 'ndeplinēscā . . . Aha! eu nu sūnt așa de mișea ca tine, sūnt gata a te urmā pe schelea morții . . . Aide, mergi, și eu voi merge cu tine. (Plēcā cu el până la scāricicā.)

Laurent. (Bolborosind.) Cum ă-a plăcē! aidem împreună la comisar. (Scobōrā. Teresa remāne spriginită de rampā, nemișcatā, ascultānd; e cuprinsā puțin cāte puțin de tremur de spaimā. Dna Raquin a intors capul, cu fața luminată de un suris sēlbatec.)

Teresa. S'a scoborīt, e jos . . . Ar avē el ōre curagiul de-a ne denunță? O! nu voi . . . trebuie să alerg durā el, ăl voi luā de mână, ăl voi aduce aici . . . și de-ar strigā în stradā? de-ar spune totul trecătorilor . . . Reu am făcut, o Dōmne! cā l'am impins așa de tarē. Ar fi trebuit să fiu mai cumințe. (Ascultānd.) S'a oprit în magazie . . . clopoțelul n'a sunat. Ceface ōre acolo! . . . Se suie indērēt . . . da! ăl aud suindu-se . . . Șcieam eu prē bine că-i un mișel fără sēmēn. (Cu putere.) O mișelul! mișelul!

Laurent. (Vine și se pune pe scaun la drēpta mēșei de lucru, zdrobit, cu capul în māni.) Nu pot! nu pot! . . .

Teresa. (Apropiāndu-se de el cu o voce sarcasticā.) A! etā-te deja intors! Ei? ce ă-am spus? . . . Vēd bine că n'ai nici o picăturā de sānge în vine, și mi-i grēțā de tine! (Trece între cāmin și Laurent și se pune în fața-i cu pumnii spriginiti de mēșuță.)

Laurent. (Mai incet.) Nu pot.

Teresa. Ar trebui să me ajuți să suport amintirea grōznicā, și tu ești mai slab decăt mine . . . Cum vrei dar ca să uitām trecutul?

Laurent. Așā dar primești acum partea ta din crimā?

TURNUL-EIFFEL. IN ESPOZIȚIUNEA UNIVERSALA DIN PARIS.

Teresa. Ei da! sînt vinovată, decă vrei numai decăt, sînt mai vinovată decăt tine. Ar fi trebuit să scap pe bărbatul meu din mîinile tale... Camil eră bun.

Laurent. Să nu mai renecepem din nou, te rog. Când me apucă delirul, te bucuri de făptuirea ta. Nu me mai privi. nu-mi mai suride! De-aș voi, as scăpă de tine. (Scôte un șip din buzunar.) Am aici mîntuirea, somnul vecinic. Doue picături de acid prusic ajung ca să me vindec mai iute decăt un trăsnet de îndată ce le-ai pune pe buze.

Teresa. Otravă! Ei!... dar ești pré mișel, și nu vei îndrăzni s'o bei! — Ci bé-o odată, Laurent, bé puțintel, ca să veđi...

Laurent. Taci! nu me impinge mai mult!

Teresa. Sînt pré liniștită, căci tu nu vei bé!... Camil eră bun, auđi tu, și aș voi ca să fii tu in locul lui ingropat. (Trece la stînga.)

Laurent. Taci!

Teresa. Uite, tu nu cunoști inima femeilor. Ei cum vrei ca eu să nu te urêsc, acum, când étă-te, ești acoperit de sângele lui Camil!

Laurent. (Mergënd in tôte părțile ca halucinat) Ai să taci odată! Sînt niște lovituri de ciocan in tidva-mi... cari imi vor zdrobí creerul... Și cine a mai inventat ore acum și remușcările? și bocetele? Acum, nu mai trăesc decăt legat de acea nalucă! ba făcea asta, ba făcea cealaltă, ba eră mai bun... Cerule! innebunesc!... Da... el locueșce cu noi... șede pe scaunul meu, se pune la mêsă lîngă mine, in patul meu chiar! A mîncat din talgerul meu, mîncă încă... Nu mai șciu cine sînt... Sînt ore chiar Camil?... Da, sînt Camil... îi am femeia, tacămul, hainele, sînt Camil, Camil! Camil!...

Teresa. A! și nebunia-ți merge pînă a-l zugrăvi in tôte tablourile tale!

Laurent. A! vra să dîcă, șcii și asta! (Scoborînd vocea.) Vorbeșce incet... e ceva fioros... nu mai sînt stăpân pe mîinile mele. Nu mai pot zugrăvi... totdeuna inchipuirea lui nașce sub degetele mele... Nu, aste mîni, aceste doue mîni, de nu le voi tăia... Sînt ale lui... el mi le-a luat.

Teresa. Asta-i resplata crimei!

Laurent. Spune-mi, — n'am eu gura lui Camil? Ascultă... ai auđit tu? am đis vorba asta cum ar fi spus-o Camil. Ascultă: „Am gura lui, am gura lui.“ Ei? e tocmai așa! Vorbesc ca densusul, rîd ca și densusul. Și el stă colo, mereu colo, in tidva mea, și loveșce cu pumnii inceleștați...

Teresa. Asta-i resplata crimei!

Laurent. (Sbucînd.) Fugi de-aici femeie! tu me nebuneșci! Mergi, séu te... (O aruncă in genuchi inaintea mesei și ridică pumnul.)

Teresa. (Ingenuchiată.) Ucide-me ca și pe celalalt, mergi pînă 'n capêt... Camil n'a ridicat nici odată mîna asupra mea. Tu, tu ești un monstru. Dar ucide-me, haide... (Laurent aiurit, dă înderêt mergënd spre fund; șede lîngă alcov, cu capul intre mîni. In ast timp dna Raquin reușeșce a da jos de pe mêsă un cuțit, ce pică la picioréle Teresei. La acest vuet, Teresa ce urmă cu ochii pe Laurent, in tórce capul; ea priveșce rënd pe rënd cuțitul și pe dna Raquin.) Dta Pai dat jos! ochii ți s'apriind ca doue borte ale iadului... Ințeleg bine ce vrei să dîci... ai dreptate; omul acesta nu me lasă să trăesc. De nu mi-ar reaminti, aici, mereu, ceea ce voi să uit, aș fi liniștită, aș avé o viêtă dulce... (Dnei Raquin, ridicănd cuțitul.) Priveșci cuțitul, nu-i așa? da! am in mîna-mi un cuțit și nu voi ca acest om să me torture mai mult. N'a ucis el pe Camil ce-l împiedică?... Și el me împiedică pe mine... (Se ridică, ținënd cuțitul in mîna.)

Laurent. (Scoborînd ascunđend in mîna șipul cu otravă.) Destul! să ne liniștim... să sfêrșim mêsă... vrei?

Teresa. Cum ț-a plăcé... (Aparte.) Nu voi puté cu nici un chip să răbd pînă la nópte... Cuțitul acesta imi arde mîna.

Laurent. La ce te gîndeșci? Pune-te la mêsă... Iți voi da eu de bêt. (Tornă apă intr'un păhar.)

Teresa. (Aparte.) Mai bine chiar in clipa asta. (Se apropie cu cuțitul ridicat. Dar vede pe Laurent turnând otrava in păhar, și-l apucă de braț.) Ce torni tu acolo, Laurent?

Laurent. (Vedënd și el cuțitul.) Pentru ce ridicai tu brațul? (O tăcere.) Lapedă cuțitul!

Teresa. Lapedă mai întei otrava! (Se privesc cu un aer gróznic; apoi ambii las să cadă cuțitul și șipul.)

Laurent. (Căđend pe un scaun.) In aceeași clipă, la amëndoi, aceeaș gîndire, gróznică gîndire!...

Teresa. (Idem.) Adă-ți aminte Laurent, dela ce dulci și ferbinți sărutări am plecat noi... Și étă-ne acum, față in față, cu otrava, cu cuțitul in mîna. (Iși aruncă ochii asupra dnei Raquin și se ridică dând un țipet.) Priveșce, Laurent!

Laurent. (Sculându-se și inturnându-se cătră dna Raquin, cu spaimă.) Eră aici, ca să ne privescă murind...

Teresa. Dar n'o veđi cum își mișcă buzele! Suride... Oh! ce suris gróznic!

Laurent. Și un fior o insufleșce acum!

Teresa. Are să vorbescă! iți spun că are să vorbescă!

Laurent. Dar o voi opri! (Vrê să se arunce spre dna Raquin când acesta se scólă incet in picioré. El dă înderêt, trece la drépta, inturnându-se impregiuru-i.)

Dna Raquin. (Cu voce incetă și profundă.) Uci-gaș al fiului, îndrăzneșce încă a lovi și pe mamă!

Teresa. Oh! indură-te! nu ne da pe mîna justiției!

Dna Raquin. Eu să... nu, nu! Am avut ideia s'o tac asta, mai adiniorea, când mi-am redobândit puterile. Am inceput să scriu, pe mêsă acesta, denunțarea voastră... dar m'am oprit, căci m'am gîndit, că dreptatea omenescă v'ar isbăvi pré curënd. Și eu, voi să privesc la inceta voastră resplată, aici, in odaia asta, unde mi-ați răpit tótă fericirea...

Teresa. (Bocînd și aruncându-se la picioréle dnei Raquin.) Iertă-me... Lacrămile me innăduș... Sînt cea mai mișelescă făptură din lume. De-ai vrê să-ți ridicai călcăiul, ț-aș da capul meu, colea, in creștet chiar, ca să-l zdrobeșci!... Ai milă! indură-te...

Dna Raquin. (Spriginindu-se de mêsă, și ridică din ce in ce vocea.) Milă! indurare! Dar ați avut voi ore pentru acel serman copil ce-l adoram? — Nu-mi mai cereți dar pentru voi; nu mai am milă, căci voi mi-ați smuls inima... (Laurent pică in genuchi la drépta.) Nu, nu ve voi scăpă de remușcările voștre ce sînt mai gróznice decăt ori ce calăi; voi lăsă ca ele să ve isbescă veșnic unul contra celuilalt, ca niște animale selbatece... Nu, nu ve voi da pe mîna justiției. Sînteți ai mei, și ve voi păstră pentru mine numai.

Teresa. Astă nepedepsire e pré grea... Noi n' judecăm și ne pedepsim. (Îr de jos șipul cu acid prusic, bé cu lâcomie și pică ca trăsniță, chiar la picioréle dnei Raquin. Laurenti smuceșce șipul, bé la rëndu-i și pică la drépta, după mêsă de lucru și scaune.)

Dna Raquin. (Punëndu-se incet pe scaun.) Au perit pré degrabă!

(Fine.)

Diferitele soiuri de somn.

☉unose  meni, cari spun că in stare de somn se simt mai fericiți. N'a fi cumva ac st  impregiurare cauza, că nisuesc  menii  ciinței intru at ta de a produce  i in mod artificial ac st  stare? Despe bețivi nu mai incape indoielă, că »netrezii« sînt mai fericiți.

In timpul de față cun șcem somnul natural,  i pe cel artificial. Despre cest din urmă să ne intragem puțin. Cel mai nou  i mai nostim soi de adormire este totodată  i cel mai durabil, dar in acelaș timp  i mai periculos. Este o imitare a animalelor cari dorm t t   rna. In Franța s'a făcut asemenea experimente cu omul. Esperimentatorul s'a inv lit in  rsafuri reci, dar aș  de bine inf șurat, cum se inf șur  o mumie  i a dat ordin la ce temperatură să se țină recel  dimpregiurul seu  i c t timp să-l țină astfel nem ncat  i neb ut. In chipul acesta crede că p te să ajungă acolo unde se află animalele cari dorm peste  rn . Incet trebue apoi adus la căldură intocmii a  i c nd s'ar desprim ver . Bieții funcționari ipsis de slujbă seu  i opoziția aș  ar put  mai ușor duce in timp indelungat fără beatur   i m ncare.

Pentru diferite scopuri, se mai produce un somn artificial prin inhal țiuni de cloroform  i gaz azotat (Lustgas), cel din urmă mai cu s m  la sc terea dinților, fiind efectul seu de o durată mai scurtă ca al cloroformului.

Un alt soi de adormire artificială este *ipnotismul*, care in alte timpuri trecea in cadrul minunilor. Vor fi destui  meni sceptici  i in timpul de față, cari vor dubit  in cele ce aud seu chiar v d față cu indiviși ipnotizați. Va veni timpul c nd se vor convinge cu  i despre neinduișo existență a ipnotismului. Fiecare cu ochii nemișcați un obiect ținut naintea ochilor  i in c teva minute adormi  i de aci incolo facea  i o mașină, t te lucrurile ce  i le dictez  perso n  care te-a ipnotizat. Ba ce-i mai mult, chiar  i pritu telefon poți fi ipnotizat! Dintre t te mai miraculoș  părea șcirea — venit  dela autori francesi — că la perso ne ipnotisibile medicamentele pot av  efect  i la distanță, va să țic  fără ca să le b e omul. — De se adeveria șcirea ac st , atunci ne topiam noi doctorii naintea omeop ților. Din intâmplare, ba să țic  din norocire, chiar Academia medicală din Paris a dovedit, că aceste aserțiuni s nt nefundate. Dar ac st  lovitură de trezire dată de Academia medicală celor ce esagerau in experimentările ipnotice, nu detrage c tuș de puțin din faptele pozitive ce le-a dovedit șcinea in privința ipnotismului. Nainte cu jumătate de secol dubitau  i doctorii, afară de mici exceptiuni, că ar exista starea de ipnotism. Astfel un medic, intreb t fiind ce crede despre acea jun  magnetisat  care a suferit serul ars fără să arate cel mai mic semn de simțire, a respuns: »Au nu șciți c t e de inșel tore femeia?»

Ađi avem cu totul alte idei despre ipnotism,  i nu me indoesc, că unele casuri cari treceau de minuni in locul meu natal, povestindu-se din gură in gur , că cutare ori cutare spune adormit  iua am d  mare tot ce se petrece in »cealaltă lume«, nu me indoesc că acele casuri făceau parte din ipnotism, care incet  c nd venia preotul  i cetia vr'o moltip  adanc t etore in psihicul respectivului ipnotizat. Cunosce  i eu una din aceste perso ne, care tr eșce  i ađi fără a mai spune »din cealaltă lume.« Inșan toșindu-se nervii, f cendu-se mai forte, a perdut prin ac st  susceptibilitatea pentru ipnotism.

E bine să șcim a ne da s m  despre asemenea casuri, ca să nu ne uimim la t te lucrurile estraordi-

nare, pe care șcinea mai nainte ori mai t rđiu va fi in stare să ni le espun  in t t  gol ciunea lor.

Somnambulismul asemenea este o fas  a ipnotismului, de  i e spontan eu adev c  neprovocat de altă perso n . Vom av  ocasiune a ved  de ce e provocat.

Dr. G. Cr inicean.

Poesii populare.

(Din Maramureș.)

III.

Be m ndru la f g d u,
M n  soli să merg  i eu;
Eu m'aș duce bucuroșĭ,
Nu me lasă-a mei de-acasă.
Lasă-me mămuca mea,
Nici oi b  nici oi ochi,
Numai vorba mi-oi grăi,
Numai doue-trei cuvinte,
Să vedem de ce ne-om prinde;
De ne-om prinde de iubit,
Nici mie nu mi-i urit;
De ne-om prinde de lăsat,
Nici mie nu mi-i b nat.

IV.

Lelea cu petele noue,
Mere 'n sat a cere  ue;
Me mir de ce z boveșce,
Șede 'n drum  i le cloceșce.

V.

Lelea cu petele late,
Mere 'n sat a cere lapte;
Eu me mir că z boveșce,
Șede 'n drum  i horpoteșce.

VI.

P n' am fost la maica mea,
Fost-am pui  i rindunea
Și dragă cu-i me vedea;
Dec nd  s la mama lui,
Nici  s pasere nici pui,
Nici  s dragă nimeniu.

VII.

Pe cumpănă pe f ntan ,
C nt-o pasere b tr n ,
D'aș  c nt , d'aș  țice:
Puii nanii dragii mei,
Nu c ntați nu ciripiți,
Mie nu ve pismuiți,
C  p n' am fost tinerea,
Eu  mblam pe arături
Și str ngeam semănături,
Eu  mblam pe ar tore
Și str ngeam sem n tore.
Da-amu am imb tr nit,
Clonțu mi s'o supțit,
Penele s'o veștețit,
Nu ve pot purt  de g nd.

VIII.

C nt  cucu 'n v rf de soc,
S nt fete de protopop,
Numai t te-s cu noroc;
C nt  cucu 'n v rf de plai,
S nt fete  i de birai
Și le iau feciori de crai,
Pe urmă-i mișel  i vai.

Culese de:

Ioan P. Coman.

Teatru românesc în Cluș.

— La 5 maiu. —

După cum s'a anunțat și în colónele acestei foi, în érna trecutã s'a pornit o mișcare fórté laudabilã în clasa romãnã inteligentã din Cluș. Acesta a stérnit viétã nouã în societatea romãnã de aici ș-a produs rezultate îmbucurãtóre. S'au arãngiat adevãr un șir de serate literare-musicale, unde familiile romãne și tinerimea nóstrã a petrecut timpul cultivãnd artele și veselindu-se. Șirul acestor serate s'a încheiat la 5 maiu prin o reprezentație teatralã de diletanți, despre care s'a vorbit și în nr. trecut al »Familiei«, la care inse meritã ca sã revinim printr'un raport mai aménunțit.

O reprezentație teatralã romãnã de diletanți ori unde are însemnãtate mare în viétã socialã, cu atât mai importantã este în Cluș, unde escesul de zel al șovinismului modern a produs în timpul din urmã atâte simptome de netoleranță regretabilã. S'au pregãtit dar de cu bun timp a luã parte nunumai romãnii din partea locului, dar și cei din impregiurime.

Din publicul adunat din afarã, am vèdut cu plãcere pe urmãtórele dame: dna Emilia Raț cu ficele dșórele Felicia și Dornia, dna Emilia Filea, dna Crãciun și ficea dșóra Silvia, dna L. S. Moldovan din Turda, dna Emilia Coroian, dșórele Ida Ciato (Blaș), Lea Russu, Cornelia Lupu (Gherla), Otilia Silași, Eugenia Bercian, Clotilda Ceeme, Rosalia Lichtenstein, Iustina Gal., Bozac, Pop, Valeria Rusu. Inteligența romãnã din localitate s'a prezentat aprópe tótã. Au fost de față dnele Elisa Isacu, Elena Coroian, Ecaterina Pop, Al. Pop, Galea, vèd. Isacu, Ianchi, Ioanovici și dșórele Cornelia, Virginia și Olimpia Pop, Ana și Sidonia Pop, Maria și Elisa Nasta, Amalia Roșescu, Aurelia și Victoria Galea, Aurelia Ianchi, Victoria Ioanovici, Valeria Istvanfi, Virginia Moldovan.

Dintre domni notez un numer frumos de oficierii din garnisona de aici.

Petrecerea a reușit fórté bine. Piesele cari s'au jucat, au fost fórté bine alese. Atât piesa primã: »De ochii lumii« de Labiche, cât și »Creditorii« de Alecsandri, s'au reprezentat bine prin diletanții recrutați cea mai mare parte din clasa inteligentã romãnã din Cluș.

Rolurile cele mai însemnate din piesa primã au fost norocos împãrțite. Dșórele și dnii, cari le-au ținut, le-au interpretat cu succes mare. Entusiasmul publicului s'a tradus în mai multe rënduri prin aplauze și aclamãri vii.

Dșóra Cornelia Pop, în rolul dnei Melinescu, a fost o aparință fórté drãgãlașã, care a frapat și încãntat tot auditorul. Asemenea a fost fórté bine și dșóra Iustina Gall în rolul dnei Radian. Ér dșóra Marita Nasta a interpretat fórté amabil rolul naiv al Ena. Dintre dni, Victor Mihu ca Melinescu și dr. Ioan Faras au fost niște parteneri demni unul de altul. Bunul au fost și dnii Janza și S. Epurean.

Rolurile mai mici au fost ținute cu dibãcie de dșórele Olimpia Pop, Virginia Pop și Aurelia Galea.

Piesa a doua, »Creditorii« de Alecsandri, mai sãracã în efecte esteriore, este mai grea pentru diletanți. Cu tóte acestea publicul a rãmas multãmít.

Dșóra Elisa Nasta a jucat cu multã abilitate rolul actriței Aglaia, ér dl Albui a fãcut bine pe actorul Alecu, care a declamãzã cu pathos, pe când

creditorii nemiloși îl intrerump. Celelalte figuri: zãraful jucat de dl Pompiliu Dan, ciobotarul (dl A. Bohațel), tutungiul (dl Barbul) și berbantul Tache Javrescu (dl Muntean) au completat cu succes ensemblul.

Dupã reprezentațiunea teatralã urmã dansul. Acuma avui și mai bun privilegiu sã vèd ce public frumos și elegant s'a adunat. Dar costumul național a fost reprezentat numai de dșórele Lea Rusu și Ida Ciato din Blaș. Petrecerea a fost fórté vialã. Primul quadrille s'a jucat de 40 pãrechi. »Lumea nouã« unde s'a dat acestã petrecere, de mult n'a vèdut un public atât de frumos.

Diminèța la 4, când publicul s'a imprãștiat, a dus cu sine suvenirea unei nopți neuitate. Ér fondul Reuniunii femeilor romãne de-aici, în al cãru profit s'a dat petrecerea, s'a sporit cu 89 fl. 55 cr.

Felicitãm inteligența nóstrã care a luat inițiativa petrecerilor încheiate prin acestã reprezentație teatralã. Complimentele nóstre bravei junimi de ambele sexe, care ș-a pus tótã ostenèla, tot talentul și tótã jertfa ca ideia sã se realizeze cât se póte de strălucit! Ș-au fãcut un titlu la recunoștința și stima nóstrã!

Acum începutul fãcut, credem cã continurea va urmã!

—s—

Scrisori din Iași.

Al VI-lea congres didactic. — Stagiunea teatralã 1889. — Tinerimea nóstrã artisticã. — Beneficiul dlui N. A. Rogdan — Trupa de opere Micci Labruna. — »Drapelul literar.«

În zilele de 3, 4 și 5 aprilie în Iași s'a ținut al VI-lea congres didactic, sub presidența dlui J. Călian, rector al universității nóstre. Chestia pusã în debaterile congresului erã: organizarea școlilor normale de invèțãtori și de institutori.

În cele doue ședințe dela început congresul s'a ocupat cu chestia de a se șci decã ar fi oportun a se unificã școlile normale de invèțãtori cu cele de institutori, séu decã ar fi mai bine sã se mãmținã statu-quo, adecã separarea acestor doue școli. Acestã chestie a dat loc la doue curenturi de o potrivã de puternice și de o potrivã de cu talent susținute: unul pentru unificare, altul pentru diversificare. Între susținètorii celui întei curent voi cita pe dnii: Gruber, Ghibãnescu, Buțureanu, dr. Rizu, Pop etc.; între susținètorii celui de al doilea curent — pe dnii: C. C. Dobrescu, Ar. Densușian, Arbore, Tufescu, Crèngã, Leonardescu etc. În urma unor discuțiuni îndelungate și din cele mai însuflețite, principiul diversificãrii s'a admis cu 67 de voturi contra a 31.

În ședința a treia s'au discutat și s'au votat cinci desiderate, stabilind condițiunile de admisibilitate în cele doue școli normale, — a cãror separațiune s'a admis în ședințele precedente, — cum și chipul cum congresul crede de cuviință a se recruta personalul didactic pentru ambele școli.

Congresul didactic viitor s'a hotãrít a se ține peste un an la București.

Cetitorii »Familiei« cunosc deja cã, în urma arderei teatrului național din Iași, unul dintre destiinșii nòstri concetățeni, dl Scarlat Pastia, a luat lãudabila inițiativã de a clãdi o salã, care, de și micã și improprie pentru destinațiunea de teatru, a fost cu tóte acestea singurul loc de petrecere pe care ieșenii l'au avut în cursul acestei érne a anului acestuia.

Avènd în vedere tot impresul stagiunii precedente, pe dna Aris a fãcut sã se joci pe dl Ghibãnescu

lescu, o sumă de capodopere artistice, care se joacă pe scenele mai tuturor marilor teatre europene. a fost cu puțință să fie montate și executate cu succes chiar și pe mica scenă a micului nostru teatru «Pastia». Amicul meu lassienis a comunicat deja rezultatele diferitelor reprezentațiuni, astfel încât m'a scutit de greutatea de a face vre-o dare de semn retrospectivă, ori cât de scurtă, dare de semn care, în trecut fie dis, ar fi și pré tardie.

Sceptici cum sânt Românii de ordin, publicul ieșan își inchipuise, că prin angagiarea dnei Romanescu și a dlui Manolescu la Teatrul Național din București, ori ce mișcare artistică se va stinge la Iași, ne mai fiind elemente cu care să se potă reprezintă o piesă mai de valoare. Tinerimea noastră artistică inse a dovedit în de-ajuns, că dna Romanescu și dl Manolescu pot conduce cu succes o mișcare artistică în fruntea căreia s'ar pune; dar că lăsați la propriile lor puteri, ei, tinerii nu s'ar discurăgia până acolo, încât să desperaze a cultivă mai departe această frumoasă artă a Taliei. Câte-va reprezentațiuni date mai cu semn de elementul tiner artistic, în urma închezerei stagiunii ordinare, dovedesc în de-ajuns, că tinerimea noastră artistică nu e lipsită de curaj și de încredere și deci nici de un viitor.

Între piesele date mai în urmă voi face o mențiune specială despre «Carol al VII-lea la mării sei supuși» tragedie în 5 acte de Al. Dumas tatăl, tradusă de dl N. A. Bogdan, în beneficiul căruia s'a și reprezentat.

Dl N. A. Bogdan, bine cunoscut cetitorilor «Familiei» prin scrierile dramatice ce publică în colonele sale, este fără îndoieală cel mai cult în cunoștința literaturii dramatice dintre toți artiștii noștri ieșeni și unul dintre cei mai distinși ca interpretator. Dsa, cu toate desiluziunile ce a încercat, s'a ocupat fără preget cu literatura dramatică, scoțând acum cățiva ani în urmă și o revistă anume, intitulată «Arta» și dând la lumină un număr considerabil de scrieri în această ramură.

În piesa «Carol al VII-lea la mării sei supuși» dl N. A. Bogdan a ținut rolul Jaqoub, eroul tragediei. Stăpân pe acest rol, dl Bogdan a făcut din Jaqoub o creațiune demnă de un artist. Dsa a izbutit a pune în evidență, cu mult talent, temperamentul arabului, care, de și instrăinat și depărtat de țera sa, rămâne inse mai departe credincios religiei sale, credincios amintirilor sale din copilărie, credincios vechilor sale legături. Adus în Franța de Raymond, care-l făcuse prizonier, Jaqoub nu pôte suferi lanțul robiei, el e setos de libertate, el e ca o plantă de miețădi, căreia nu-i priesce clima estremului Occident european, el s'ar duce erăș pe întinsele pustiri ale Arabiei, acoperite de un ocean de năsip ferbinte. Și el ureșce pe cel ce l'a făcut prizonier, smulgându-l din mijlocul nobilei sale familii, el ureșce pe Raymond și-l ucide; el ureșce de aseminea pe stăpânul seu, contele de Savoisy, în serviciul căruia se află ca rob, dar în acelaș timp li e recunoscător, fiind că odată l'a scăpat dela mörte dându-i câteva picături de apă din plosca sa în mijlocul deșertului unde eră amenințat să moră de sete. Și pôte că pe acest din urmă Jaqoub nu l'ar fi ucis, decă soția contelui, Berangera, pe care Jaqoub o iubiă, nu l'ar fi îndemnat, din gelozie, să facă acest omor, cu alte cuvinte decă în lupta dintre iubire și recunoștință n'ar fi triumfat cea dintăi.

Jaqoub e cu alte cuvinte un complex de pasiuni ciocotitoare. El e na suflet chinuit de nostalgie, care iubeșce, ureșce și e recunoscător. Dar el nici nu

ureșce nici nu iubeșce cu ura și iabirea noastră. Ură lui e un vulcan în terbere; iubirea lui e o pomire nebuneseă și selbatecă. El ureșce și iubeșce într'un cuvânt, cu o patimă tropicală, decă me pot astfel esprima.

Tochmai acesta face ca interpretarea să fie grăer meritul unui artist care ar reuși — cu atât mai mare.

Dl Bogdan a reușit cu deplinătate să exprime toate aceste pasiuni felurite și opuse, cum și trecerile, de multe ori repeți, dela una la altă. De aceea sânt sigur, că nu me înșel afirând, că interpretarea atât de reușită a rolului Jaqoub de către dl N. A. Bogdan ne-a dat măsura talentului seu dramatic, promișor de un viitor frumos în această spinosa carieră.

S'au mai distin tinerii Liciu și Penel, cari pentru întăia dată în această stagiune apar pe scenă cum și dra Verona Almăgeanu și Em. Manoliu, actori deja cunoscuți ai Teatrului nostru Național.

În curând o trupă italiană de opere, sub conducerea dlui Miciu Labruna, va începe a da o serie de reprezentațiuni în grădina Tivoli, care e deja și angagiată în acest scop. Între alte opere se vor cănta și câteva necunoscute încă ieșenilor, cum d. e. «Giocanda», «Africana», «Hugheno» și «Otello» de Verdi.

Dela 1 iunie a. e. va apăre în Iași o revistă literară lunară intitulată «Drapelul literar» sub direcțiunea dlui Ioan N. Roman, prim-redactor al diarului politic «Drapelul». Cățiva dintre scriitorii români distinși au și făgăduit concursurilor «Drapelului literar».

Morna.

Turnul Eiffel în expozițiune universală din Paris.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Expozițiune universală din Paris, deschisă la 6 maiu, atrage în tote zilele deci de mi de spectatori, cari admiră diferitele obiecte espuse la vedere.

Vom presinta cetitorilor noștri din când în când punctele mai interesante, prin ilustrațiuni fidele: ca astfel și aceia să pôte ave ideie de ele, cari nu vor pute merge la Paris.

Unul din punctele cele mai interesante e Turnul-Eiffel, despre care s'a mai vorbit în colonele loii nōstre și pe care-l înfășșam prin ilustrațiunea din nr. acesta.

Acest turn e clădit la marginea expozițiiei și totul e construit din fer. Nălțimea lui e de 300 metri: care va să dică, este mai nalt decăt ori care turn din Europa. În vērî conduc niște scări, dar ne putem urcă și pe un fel de zmec. Până sus sânt 5 stații de oprire, de unde ai niște vederi impoasnte. Până la galeria primă plăteșci 2 franci, până la a doua 3, până la a treia 5: duminica și 'n serbători se plăteșce jumătate.

Se crede, că 'n tote zilele se vor urcă câte 25,000 de ômeni și astfel proprietarul nu numai va scote cheltuelile, dar o să aibă ș-un profit considerabil, căci pe toate terasele capătă chirii mari dela arendași.

În etagiul prim se află un restaurant frances și rus, o cărciumă americană și o bererie olănă; în etagiul al doile este un bufet, un biurou al diarului «Figaro», unde apare numarul expozițional al seu, care se scrie, se redacteză, se culege și se tipăreșce în turnul acesta; mai sânt acolo tot felul de prevălii.

gr. c., sub presiul dnei Maria Roman. Cele mai însemnate obiecte de pertractare sînt: alegerea comitetului permanent, a președintei, casieresei și a bărbatilor de consiliu; raportul comitetului despre activitatea sa din periodul expirat, absolutul casieresei și propuneri, cari țintesc prosperarea Reuniunii.

Conferințe literare. *Di dr. V. Babeș* a ținut cea din urmă conferință literară a sa mercuri, la institutul de bacteriologie din București, vorbind despre lepră și pelagră. La conferință a asistat și regele cu moștenitorul tronului. — *Di C. C. Arion* va ține duminică la Ateneul Român din București conferința sa despre «Săracii și bogății».

Moștenitorul tronului român. După cât află «Epoca» regele și regina doresc ca principele Ferdinand să se însore, înse principesa pe care o va lua nu e încă cunoscută și MM. LL. doresc ca nepotul lor să alegă singur pe soția sa. O mică anecdotă în această privință circulă în societatea din capitală: Când principele Ferdinand a sosit în capitală, M. S. regina, care singură li pregătise apartamentul, a pus într'un sărțar o colecțiune de fotografii a mai multor princese aparținend la familii domnitoare din Europa. ca A. S. R. să alegă printre aceste princese.

Maiaturl. *Corul micșt din Orăștie* va arangia la 18 mai o petrecere cu dans în pavilionul dela Doue pistole; în paușă corul va cântă câteva piese. — *Școalele române de fete din Sibliu* ș-au serbat maiatul duminica trecută în Dumbrava de acolo.

Secțiunea română la espositia universală. Președintele republicii franceze, dl Carnot, a cercetat secțiunea română, unde a fost primit de cătră principele Bibescu cu întreg personalul secțiunii. Comisarul general în cuvinte mișcătoare a exprimat președintelui bucuria, de care se simt românii, că s'au invrednicit a da Franței, sorei lor cea mai mare, o nouă dovadă de iubire. Președintele republicii a felicitat foarte mult pe principele Bibescu pentru reușita secțiunii române, ăr după vorbire au isbucnit entuziasmate strigări de: «Să trăeșcă România.» Românțele în costumul național provocă mari senzațiuni și store admirațiunea publicului.

Monument eroilor români. Se știe, că la 1717 românii dela Borșa în Marămureș, sub conducerea preotului lor, au bătut pe tătari și au scăpat părțile acelea de invasiune. Acum cetim în diare, că vicecomitele Marămureșului stăruie să se ridice un monument în memoria eroilor căduți în acea luptă cu tătarii.

Din România. *Clădirea gimnasiilor* din Bacău, Fălcișeni, R.-Sărat, Tergu-Jiu, Ploeshi, Slatina, Tergo-vișeni și Pietra se va incepe în anul acesta. — *Gubernul* a obținut dela guvernul francez autorisațiunea ca oficerii români să fie primiți în școalele militare franceze. — *Corpurile Legiutōre* s'au convocat în sesiune extraordinară pentru ziua de 9/21 maiu, pe termen de 15 zile. — *Regina* va da în curenđ la palatul dela Cotroceni o serbare pentru copii; aceștia vor fi costumați.

Regele Olandei și al Luxemburgului. Ceea ce s'a întemplat cu Olanda și Luxemburgul, de sigur că nu i s'a întemplat altor state. Nici doue luni nu s'au implinit, de când medicii au abdiș d'al mai pune în picior pe bētrānul și atât de grav bolnavul rege al Olandei. Consiliul de stat îl declară inapt pentru a domni, se constituie regența atât în Olanda cât și în Luxemburg, și cu toții așteptă diu și in di ca bētrānul rege să-și dea sufletul. Când colo ce să veđi: ași îl este bine, regența a trebuit să fie înlăturată, principele Adolf Nassau a plecat din Luxemburg, și de-

punēndu-și mandatul seu și regența Olandei, ași regele Vilhelm ăr domneșca.

Oglinda lumii. *O grevă* ne mai pomenită a isbucnit în Germania; lucrătorii din băile din Vestfalia au încetat să mai lucreze, preținēnd plată maimare și reducerea orelor de lucru. (Grevă a luat proporțiuni infricoșate, căci până 'n momentele aceste v'ro sută douăzeci de mii de lucrători nu vreu să mai lucreze. O mulțime de băi și de fabrici s'au închis. Greviștii au trimis o deputație la împēratul Vilhelm, care i-a sfătuit să se rentōrē la lucru, promițēnd a le sprigini cererea. Sînt temeri, ca grevele să nu se estindă și peste întreaga Belgia, Franța, Olanda și Englitōra. — *Regele Italiei*, dimpreună cu moștenitorul de tron, va plecă la 19 maiu din Roma la Berlin, ca să rentōrē visita din anul trecut a împēratului Vilhelm. Regele va fi 'nsoțit și de ministrul-preșident Crispi.

Neecrologa. *Sigismund Popovici*, president al tribunalului din Solnoc, a încetat din viață acolo, la 14 I. c. în etate de 62 ani. Reposatul a fost unul din fruntașii români dela Arad, în mai multe rēnduri deputat, apoi vicecomite al comitatului, mai apoi president al tribunalului din Boroș-Ineu, care desființāndu-se a fost numit în aceeaș calitate la tribunalul ce-a condus până la mōrte. S'a interesat mult și de inaintarea nostră bisericeșcă-culturală; a fost deputat congresual și sinodal, a luat parte la inființarea Asociațiunii naționale din Arad și a ținut să fie membru pe viață la Societatea pentru fond de teatru român. A lăsat în doliu o familie mare. — *Ioan Indre*, paroc gr. c. în Buciumi, lângă Șomcuta-mare, a murit la 7 maiu, în etate de 72 ani.

Poșta Redacțiunii.

Ohio. Regretăm, că n'am putut să publicăm raportul; dar aprețierea a alunecat în niște esagerațiuni de laude grozave; ăr limba a fost atât de rea, încât n'am putut găsi o singură frașă româneșcă bine scrisă.

Ou cu lapte. Nu o putem intrebuiță.

Dni I. R. in B. In nr. viitor.

Călindarul sēptēmanei.

Ziua sēpt	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sōrele
Dum. samarintenei	Ev. dela Ioan c. 4. glas 4, a inv. 7	res. ap.	
Duminecă	7 Sant. Mart. Acachie	19 Malvina	4 18 7 85
Luni	8 S. Ap. și Ev. Ioan	20 Bernhard	4 17 7 86
Mărți	9 Prof. Isaia	21 Felix	4 16 7 87
Mercuri	10 S. Ap. Simon Zilot.	22 Olga	4 15 7 88
Joi	11 Mart. Mochie	23 Desideriu	4 14 7 89
Vineri	12 SS. German și Epit.	24 Ioana	4 13 7 40
Sămbătă	13 Mart. Clicheria	25 Urban	4 12 7 41

Un candidat de avocat

care știe româneșca și e capabil să conducă ărșuș o cancelarie, se pōte aplica numai decăt în cancelaria mea.

Condițiunile se pot afla și la secretarul camerei advocațiale din Oradea-mare.

Ofertele sînt a se trimite la adresa mea în Lugoj.

Árpád Sulyok
advocat, fșc. comitatens.